

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KAMU ÜNİVERSİTELERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMA REHBERİ

**T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI**
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Kamu Üniversitelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulama Rehberi

Kamu Üniversitelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulama Rehberi
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan bu rehberdeki hususlar tavsiye niteliğindedir.

Yayına Hazırlayan

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
Sektörel Risk Yönetimi Daire Başkanlığı
Kamu İş Sağlığı ve Güvenliği Birimi

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
Emek Mahallesi, Naci Ayvalıoğlu Cad. No:13-06520 Çankaya/
ANKARA Telefon: 0 312 296 60 00 Faks: 0 312 215 50 28
www.csgb.gov.tr/isggm
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Nisan 2021
Revizyon: Ocak 2025

İçindekiler

ÖNSÖZ	4
Üniversitelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Yapılanması	5
İşveren ve İşveren Vekili	6
Yönetimin İSG Taahhütü	7
İSG Yönetim Birimi	8
İSG Kurulu	9
İSG Profesyonelleri	12
Beş Adımda Üniversiteler Ne Yapmalı	13

Önsöz

İş sağlığı ve güvenliği; çalışanlar, işverenler ve tüm toplum için hayati öneme sahip bir meseledir. Sağlıklı bir ortamda yaşamak ve çalışmak, güven içinde olduğumuzu hissetmek ve bunun için gerekli şartların sağlanması en temel ihtiyaçlarımızdan biridir. Ülkemiz, çalışma hayatında bu hususları temin etmeye devrim niteliğinde bir adım atarak tüm tarafları kapsayan, AB müktesebatı ile uyumlu ve önleme temelli müstakil iş sağlığı ve güvenliği kanununu hayata geçirmiştir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu tüm işyerlerinde yürürlükte olup, bu kapsamda çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin verilmesi, risk değerlendirmesi yapılması, acil durum planlarının hazırlanması, İSG kurulu oluşturulması, çalışan temsilcilerinin belirlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının bildirilmesi ve sağlık gözetiminin gerçekleştirilmesi gibi hükümlerin işverenlerce yerine getirilmesi gibi hususları zorunlu kılmaktadır.

Kanunun en belirgin özelliklerinden birisi kamu ve özel sektör ayrımı olmaksızın tüm işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğudur. Ülkemizde yaklaşık dört milyon çalışanın istihdam edildiği kamu kurum ve kuruluşlarında iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin eksiksiz olarak yürütülmesi, özel veya kamu ayrımı olmaksızın tüm işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanması açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda; İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün internet sayfasında yayınlanan "Kamuda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulama Rehberi" esas alınarak hazırlanan bu rehberde, kamu üniversitelerinde iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanmasına ilişkin bilgiler ve örnekler yer almaktadır.

Kamu üniversitelerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları konusunda karşılaştıkları güçlüklerle yönelik tarafımıza ilettiği geri bildirimler, ilgili taraflar ile yapılan görüşmeler ve uygulamaya yönelik saha talepleri hazırlık çalışmalarında temel girdi olarak ele alınmıştır.

Bu rehber; kamu üniversitelerinde başta iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarında görev alan çalışanlar ile işveren ve işveren vekillerine, mevzuat hükümlerinin pratik olarak uygulamasının nasıl yapılacağı ile kuruluşlara en uygun çözümlerin seçilmesi konusunda yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

1. Üniversitelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Yapılanması

Üniversiteler; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda bulunan *“Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim- öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur.”* hükmü uyarınca kurulmuştur. Üniversitelerin yapılanmaları ise 124 sayılı Yükseköğretim Üst Kuruluşları ile Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca düzenlenmiştir.

Söz konusu mevzuat hükümlerinde üniversiteler; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan yükseköğretim kurumları olduklarından her bir üniversitenin kendine has büyüklüğü, öğrenci sayısı, yerleşke sistemi bulunmaktadır. Özellikle bu birimler içerisinde tehlike sınıfları farklı olanların bulunması ve bütün yerleşkenin aynı alanda/adreste bulunmaması gibi durumlar üniversiteleri diğer işyerlerinden ayırmaktadır.

Üniversitelerde farklı teşkilat yapılanmalarının olması sebebiyle 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uyarınca yapılacak uygulamalarda zorluklar yaşanmakta ve üniversiteler arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Örneğin; yerleşke olarak farklı ilçelerde/adreslerde farklı tehlike sınıflarının bulunduğu (laboratuvarlar, hastaneler vb.) görece büyük üniversiteler ile tek kampüse sahip farklı tehlike sınıflarını barındırmayan görece küçük üniversitelerde iş sağlığı ve güvenliğinin uygulanması ve uygulanabilir bir şekilde devam ettirilebilmesi için iş sağlığı ve güvenliği açısından işveren/işveren vekilinin etkin ve verimli çalışmayı sağlayabilecek şekilde belirlenmesi büyük önem arz etmektedir.

2. İşveren ve İşveren Vekili

124 sayılı Yükseköğretim Üst Kuruluşları ile Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca üniversite idari teşkilatı aşağıdaki birimlerden oluşur:

- Genel Sekreterlik,
- Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı,
- Personel Daire Başkanlığı,
- Komptrolörlük Daire Başkanlığı,
- Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı,
- Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı,
- Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı,
- Bilgi İşlem Daire Başkanlığı,
- Hukuk Müşavirliği,
- Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı,
- Üniversite Hastanesi Başmüdürlüğü.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda *"Rektör, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü tüzel kişiliğini temsil eder."* hükmü bulunmaktadır. Mevzu bahis ifade gereğince üniversitelerin sahip olduğu tüzel kişilik işveren bu işverenin işveren vekili ise rektördür.

Bilindiği üzere; İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, gelişmiş birçok ülkedeki uygulamalara paralel olarak, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasını temel bir ödev olarak işverene vermiştir. Kamu kurumlarında ve dolayısı ile üniversitelerde de bu husus aynı şekilde tecelli etmektedir. Üniversitelerde iş sağlığı ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olan ve bu konuda temel sorumluluk sahibi kişi, tüzel kişiliğin temsilcisi ve yöneticisi olan rektördür.

Rektör müteselsilen sorumluluğu saklı kalmak kaydı ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda üniversitelerde iş ve işlemleri düzenlemek ve 6331 sayılı Kanunda belirtilen filleri yerine getirmek üzere bir iş sağlığı ve güvenliği işveren vekili belirleyebilir. Belirlenecek söz konusu iş sağlığı ve güvenliği işveren vekili hem uygulamaları yönetecek ve hayata geçirecek kadar yetki sahibi olmalı hem de gerektiğinde ilgili çalışmalara aktif katılım sağlayacak ve İSG profesyonelleri ile sürekli iletişimde olabilecek yapıda olmalıdır. Yapılan çalışmalar ve uygulama örneği değerlendirmeleri sonucunda üniversiteler özelinde; rektör veya rektör yardımcısı iş sağlığı ve güvenliği işveren vekili olarak belirlenebilir.

Üniversitelerde, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2 nci maddesindeki tanıma uygun şekilde asıl işveren alt işveren ilişkisi kurulan dolayısıyla uzmanlık gerektiren türden farklı hizmetleri sunmak üzere özel teşebbüs vasıtasıyla yürütülen işlerde ise o işyerinin işvereni ana sorumluluk sahibi olmakla birlikte taraflar asıl işveren alt işveren ilişkisinden doğan sorumluluğa da dikkat etmelidir.

3. Yönetimin İş Sağlığı ve Güvenliği Taahhütü

İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin işyerlerinde etkin şekilde uygulanması ve tüm çalışanlarca İSG kültürünün benimsenmesi için işverenlerin iş sağlığı ve güvenliğine verdikleri önemi ve desteği açıkça dile getirmeleri son derece önemlidir. Bu hususu sağlamak üzere, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğine verilen önemi anlatan bir İSG politikası oluşturulmalı ve yönetimce bu politikanın uygulanacağı taahhüt edilmelidir.

Bu politika ve bu hususta işverence verilecek taahhüt; üniversitelerde yapılacak tüm çalışmalarda uygulanmak üzere belirlenmeli ve tüm çalışanlara duyurulmalıdır. Yönetimin İSG taahhütü belirli aralıklarla gözden geçirilmeli, uygulanabilirliği kontrol edilmeli ve değişen ihtiyaçlara göre güncellenmelidir.

Yönetimin iş sağlığı ve güvenliği konusunda ortaya koyduğu bu taahhüt sayesinde çalışanlarca iş sağlığı ve güvenliği daha kolay benimsenecek, üniversitelerin tüm uygulamalarında iş sağlığı ve güvenliği bir keyfiyet olmaktan uzak ana unsurlardan biri olarak ele alınacaktır.

Bununla birlikte yönetsel olarak İSG'nin ele alınması; üniversite genelinde İSG yönetim sisteminin oluşmasını kolaylaştıracak, konu ile ilgili izlenecek strateji ve hedeflerin ortaya konulması, organizasyonun oluşturulması, planlama ve stratejinin hayata geçirilmesi, uygulamanın değerlendirilmesi ve elde edilen sonuçlara göre yeni tedbirlerin alınmasını hızlandıracaktır.

Örnek; *Üniversite bünyesinde hem eğitim birimlerinin hem de tıp fakültesi ve bağlı hastanenin bulunduğu bir durumda; yönetim tarafından verilecek iş sağlığı ve güvenliği taahhüdünün tüm çalışanların sağlıklı ve güvenli çalışmalarını sağlayacak, tüm çalışmaları kapsayacak yapıda olması ve birimler arası işbirliği ve karşılıklı etkileşimi göz önünde bulunduracak şekilde hazırlanması gerekmektedir.*

4. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Birimi

Üniversitelerde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili teknik çalışmaları planlamak, uygulamaları hayata geçirmek ve gerekli takipleri yapmak üzere bir birim kurulmalıdır. Kurulacak birimin doğrudan iş sağlığı ve güvenliği işveren vekiline bağlı olması ve emir ve talimatları İSG işveren vekilinden alması yönetimin gösterdiği İSG taahhüdünün yansımaları olarak oldukça önemlidir. Bu birimin üniversite genelinde yapılacak tüm iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına hem planlama hem de uygulama açısından doğrudan müdahil olması gerekmektedir olup, üniversitenin diğer birimlerini ilgilendiren çalışmalarda İSG işveren vekili eli ile gerekli talimatlandırma yapılması etkinliğini artıracaktır.

İSG konusunda rehberlik ve danışmanlık yapmak üzere bu birimde görevlendirilen personelin etik ilkeleri doğrultusunda mesleki bağımsızlıklarının sağlanması ve İSG uygulamalarının kesintisiz olarak devam ettirilebilmesi için hiyerarşik yapıda kadro olarak da iş sağlığı ve güvenliği işveren vekiline direkt bağlı olmaları önemlidir.

Gerek yapılacak risk değerlendirmesi çalışmalarında üniversite birimlerinde mevcut tehlike ve risklerin dolayısı ile muhtemel eksikliklerin tespit edilmesi gerekse de iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirlerin yerine getirilmesinde diğer üniversite birimleri ile görev ve yetki çakışmasının önlenmesi için İSG ile ilgili görev yapan birim personelinin diğer birimler ile dikey hiyerarşik yapıda yer almaması faydalı olacaktır. Özellikle bu birimde yönetici veya karar verici pozisyonda çalışan personel konusunda mesleki bağımsızlığın sağlanması oldukça önemlidir.

5. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 22 nci maddesi gereğince 50'den fazla çalışanı olan ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulunun (İSG Kurulu) kurulması gerekmekte olup bu kurulların oluşumları, görev, yetki ve sorumlulukları, kurul üyelerinin eğitimleri ve benzeri hususlar "İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik"te yer almaktadır.

Bahsi geçen Yönetmelikte kurulun işveren ya da işveren vekilinin başkanlığında ve kurul üyesi vasfına sahip kişilerce işyeri tehlike sınıfına göre belirlenen periyotlarda toplanması gerektiği ifade edilmektedir.

Aynı Yönetmelik'in 6'ncı maddesinde iş sağlığı ve güvenliği kurullarının yedi kişiden oluşacağı belirtilmektedir.

1. İşveren veya işveren vekili – Üniversite bünyesinde tek bir kurul kurulması durumunda rektörün ya da yetkili rektör yardımcısının işveren vekili olarak kurula başkanlık etmesi uygun olacaktır.
2. İş güvenliği uzmanı,
3. İşyeri hekimi,
4. İnsan kaynakları, personel, sosyal işler veya idari ve mali işleri yürütmekle görevli bir kişi,
5. Bulunması halinde sivil savunma uzmanı,
6. Bulunması halinde formen, ustabaşı veya usta,
7. Çalışan temsilcisi, işyerinde birden çok çalışan temsilcisi olması halinde baş temsilci.

Ülkemizde üniversiteler; farklı öğrenci sayılarına ve yerleşim büyüklüklerine sahip olduklarından çalışan sayıları, hizmet binaları, imkân ve kabiliyetleri gibi birçok açıdan farklı bir yapılanma içinde yer almakta olup İSG Kurulu kurulması ve kurulun işlevinin devam ettirilmesinde üniversitelerde birbirinden farklı uygulamalarla karşılaşmaktadır. Bu durumda çalışmaların verimli ve etkin bir şekilde ilerlemesi gerektiği de göz önünde bulundurularak yerleşke bazlı ya da faaliyet bazlı olarak kurul yapılanmasına gidilebilmektedir.

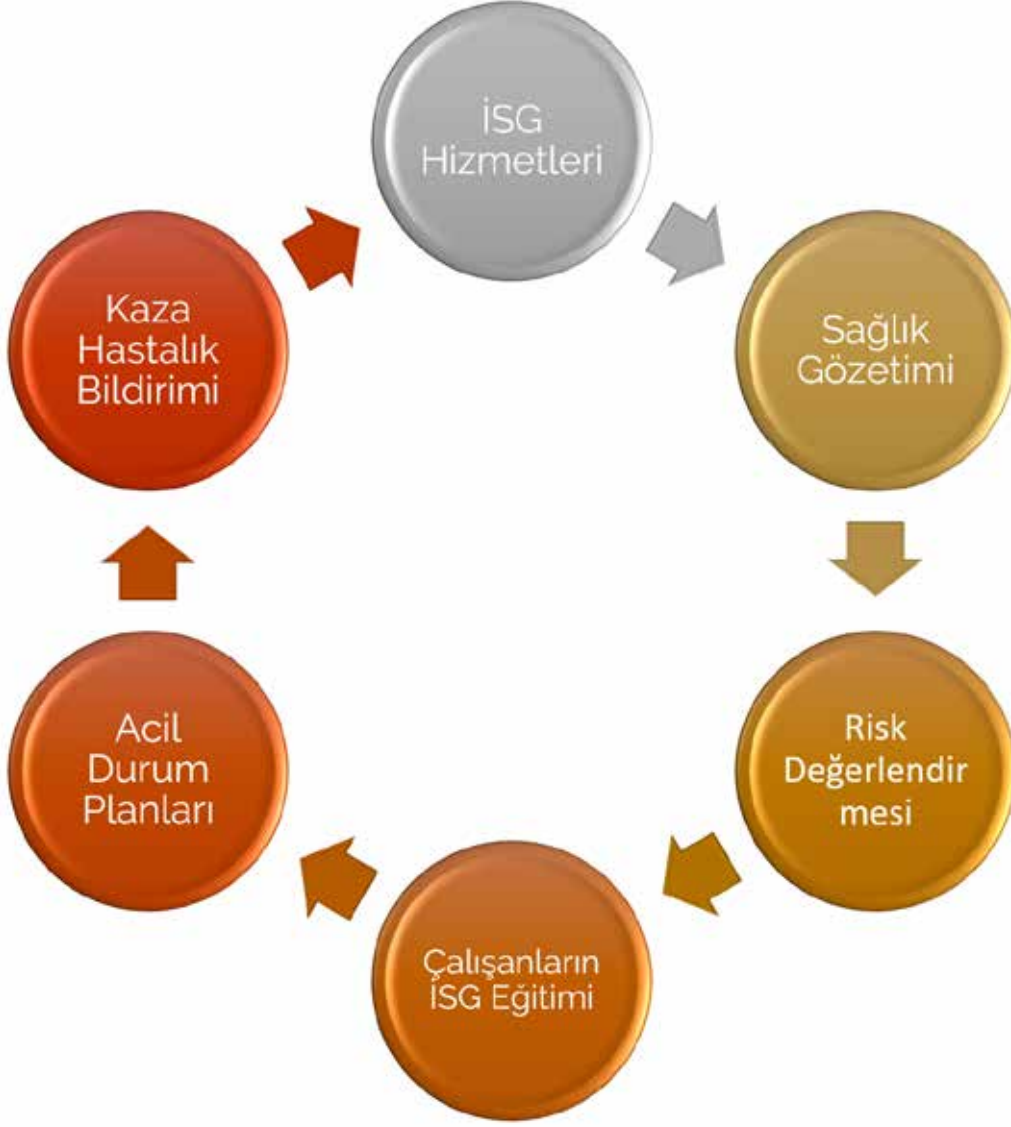
Örnek; aynı kampüs yerleşkesinde yaklaşık 750 çalışan, 7 ana hizmet birimi ile faaliyetlerini sürdüren bir üniversite olduğunu varsayalım. Kampüs dışında farklı bir yerleşkede ise üniversitenin diğer bir birimi olan ve 57 kişinin çalıştığı bir yüksekokulun olduğunu düşünelim. Yine aynı üniversitede farklı hizmetleri yürütmek adına özel teşebbüse bağlı çalışanların bulunduğu ve 62 çalışanı bulunan uzmanlık gerektiren türden işleri icra eden bir şirketinin faaliyette bulunduğunu düşünelim. Bu durumda çalışmaların efektif ve uygulanabilir olması maksadıyla üniversitenin kendi inisiyatifi doğrultusunda 7 ana hizmet biriminin yer aldığı kampüsünde bir tane, farklı yerleşkede

yer alan yüksekokul bünyesinde bir tane İSG kurulu oluşturulabilir. Özel teşebbüs bünyesinde oluşturulması zorunlu olan kurul ile toplamda 3 ayrı İSG kurulu kurularak çalışmalar devam ettirilebilir. Ana kampüsünde kurulacak olan İSG Kuruluna ayrıca temsilci olarak yüksekokul bünyesinde oluşturulan kuruldaki bir personel ile özel teşebbüs şirketi personelinin de katılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. İSG kurullarında alınan kararların irdelenmesi ve uygulamada aksaklık yaşanmaması için yılda 2 defadan az olmamak üzere de rektör ya da rektör yardımcısı başkanlığında İSG Koordinasyon Kurulunun toplanması koordinasyonun sağlanması açısından oldukça önemlidir.

Üniversitelere bağlı olarak kurulmuş olan müstakil birimlerin de kendi bünyesinde İSG Kurulu kurması ve birden fazla kurulun oluşturulacağı üniversitelerde kurul çalışmalarının verimli ve etkin bir şekilde ifa ettirilmesi amacıyla üniversitenin işveren/işveren vekili başkanlığında İSG koordinasyon kurulunun kurulması büyük önem arz etmektedir.

Örnek; iki farklı kampüs yerleşkesinde yaklaşık 1000 çalışan, 9 ana hizmet birimi ile faaliyetlerini sürdüren bir üniversite olduğunu varsayalım. Kampüsler dışında farklı bir yerleşkede ise üniversitenin diğer bir birimi olan ve 57 kişinin çalıştığı bir yüksekokulun olduğunu düşünelim. Bununla birlikte üniversitenin kampüslerinden birinde bir de hastanesi bulunmaktadır. Bu durumda çalışmaların efektif ve uygulanabilir olması maksadıyla üniversitenin kendi inisiyatifi doğrultusunda akademik birimler ile diğer birimlerin tehlike sınıfları da göz önünde bulundurularak farklı kampüsler için 2, yüksekokul ile hastane için birer tane ile toplamda 4 ayrı İSG kurulu oluşturulabilir. Ayrıca ihtiyaca göre kurulan kurullarda akademik birimler özelinde yapılanmaya gidilebilir. Böyle bir yapılanmada tehlike sınıflarına göre gruplama yapılması da uygun olacaktır. Bu kurulların üst kurulu olarak kurulacak ana kurul veya kampüs/ akademik birimler veya tehlike sınıfları göz önünde bulundurularak kurulacak üst kurullara her alt kurulun başkanın katılması ve tüm kurulların temsil edilmesi gerektiği düşünülmektedir. İSG kurullarında alınan kararların irdelenmesi ve uygulamada aksaklık yaşanmaması için yılda 2 defadan az olmamak üzere de rektör ya da rektör yardımcısı başkanlığında İSG Koordinasyon Kurulunun toplanması koordinasyonun sağlanması açısından oldukça önemlidir.

Üniversite bünyesinde iş sağlığı ve güvenliği kurulları ile ilgili yapılacak çalışmalarda, kurul kurulma düzenlemesi hangi kıstasa göre yapılırsa yapılsın tüm çalışanların göz önüne alındığından emin olunması önemlidir. Üniversite yönetimine bağlı çalışan tüm birimler ve tüm çalışanlar İSG ile ilgili yapılan tüm düzenlemelerde ele alınmalı ve çalışmalar bu minvalde devam etmelidir.

İSG Uygulama detayları için Kamuda İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi'ni aşağıdaki linkten indirebilirsiniz.

https://www.csgb.gov.tr/Media/jt1a13o5/kamudaisgrehberi_30-01.pdf

6. İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonelleri

696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 113 üncü maddesi gereğince kamu kurum ve kuruluşlarında hizmet alımı yoluyla çalışan sürekli işçiler kadrolu işçi pozisyonlarına atanmışlardır.

Aynı Kararnamenin 83 üncü maddesinde ise kadro ya da sürekli işçi pozisyonuna geçirilen işçilerin kadroya geçmeden önceki işkolları korunarak yeni pozisyonlarına atanmaları gerektiği ifade edilmektedir.

Kararname sonrası birçok kamu kurum ve kuruluşunda kayıtlı olan işyeri sicil numaralarında artış meydana gelmiştir. İSG profesyonellerinin iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini verimli bir şekilde uygulamaları açısından çalışma alanları, faaliyet türleri özelinde İSG profesyonellerinin görevlendirilmesi ve onaylı defterin bu şekilde değerlendirilmesi uygun olacaktır. Bir başka deyişle üniversite bünyesinde birden fazla sicil numarası olsa dahi yapılacak İSG profesyoneli görevlendirmelerinde de İSG kurulu oluşturulurken değerlendirmeye alınan yerleşke bazlı ya da faaliyet bazlı yaklaşım göz önünde bulundurulabilir. Onaylı defter de bu yaklaşıma uygun olarak oluşturulabilir.

İSG hizmetlerinin sunumunda temel anlayışın tüm çalışanların kapsanması olduğu unutulmadan, etkinliği ve verimliliği artıracak şekilde, yasal hükümler dahilinde kalınarak görevlendirmelerin yapılması yerinde olacaktır.

Örnek; aynı kampüs yerleşkesinde yaklaşık 250 çalışan, 5 ana hizmet birimi ve 5 işyeri sicil numarası ile faaliyetlerini sürdüren üniversite olduğunu varsayalım. Kampüs dışında farklı bir yerleşkede ise üniversitenin diğer bir ana hizmet birimi olan ve 57 kişinin çalıştığı ayrı bir işyeri sicil numarasına sahip yüksekokul olduğunu düşünelim.

Bu durumda İSG KATİP sistemine kayıtlı iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimlerinin ana hizmet kampüsü içinde aynı işveren ve aynı yönetim altında olan aynı amaca hizmet eden 5 farklı işyeri için tek onaylı defter üzerinden çalışma alanları belirlenerek faaliyetlerini sürdürebilirler. Diğer hizmet birimi için ise ayrı bir defter oluşturularak hizmetlerin sunulması sağlanabilecektir.

7. Beş Adımda Üniversiteler Ne Yapmalı ?

**T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI**
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
Adres: Emek Mahallesi Naci Ayvalıoğlu Caddesi No: 13 Pk: 06520
Emek / ANKARA
Telefon: 0 312 296 67 67 - 0 312 296 73 67 - 0 312 296 78 10 Faks: 0
312 296 18 77